

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

902.5

Szerző: Soós Edit

Cím:

Az irattár titkai

Forrás:

Szaryaszkerek

1960. aug. 4.

Személy

"1960"

Helyszám

Mikor belépek a szobába és körülnézek, rögtön elpárolog a jókedvem. Ugyan mit lehet írni erről a bagolyváról? Kétségbeesett gondolataim támadnak, mikor a mennyezetig érő polcokra esik tekintetem. Az iratkötegek máglyái között alig van hely a közlekedésre. Tóth Lajos, az irattáros, az ablaknál ül. Szemüveg nélkül tekint rám, pedig ebben a környezetben csak pápaszemmel tudom elképzelni. Kissé zavartnak látszik, mikor üdvözlök. Olyan ember benyomását kelti, aki már megszokta az egyedüllétet, a csöndet, akinek a betű jelenti a társaságot. Az íróasztalon a nagy halom iratdombokat rendezgeti, simogatja. Szerénykedve tiltakozik, mikor munkája felől érdeklődöm. Szívem szerinti kérdést intézek hozzá legelőször.

— Nem unalmas itt? Mit lehet csinálni, hogy teljen az idő?

Az irattáros homlokát összeráncolja. Ha most szemüveg lenne rajta, leesne az orrára és amögül nézne rám megbántott büszkeséggel.

— Nagyon sok érdekes dolog van itt számomra — mondja. — Az a munkám, hogy az iratokat pontosan sorrendben elraktározom, és évekre visszamenőleg gyorsan elő tudjam keresni, ha szükség van rá. Hogy jobban megértsen, hogy milyen nagy jelentősége van az irattárnak, el kell mondanom: ennek a vállalatnak története összetartozik a város történetével. 1856-ban a Pesti Közúti Vaspálya Társaság nevet viselte a villamosvasút. Majd később, 1873-ban Pestet, Budát és Obudát egyesítették és a város fejlődésével párhuzamosan bontakozott ki a villamoshálózat terjeszkedése. Az erre vonatkozó adatokat meg lehet itt találni.

Itt félbeszakad a beszéd fonala és Tóth Lajos bebizonyítja, hogy vérbeli irattáros. Nincs menekvés. Előkezersi a bizonyítékokat, papirokat, számokat. Keze ügyébe

akadva belelapoz az eredménynaplóba is, és újjával egy konkrét adatra mutat.

— Tessék. Történészek is jöttek hozzánk. Dr. Bodor egyetemi tanár felkereste irattárunkat. Tanulmányozta Buda hűvösvölgyi részének betelepülését, fejlődését. Hogy milyen időrendben történt ez, azt a villamosvasút forgalmából tudhatta meg. Egy nap alatt hány utas szállt fel ekkor és ekkor. Ami a vállalat életével kapcsolatban történt és történi, mindent meg lehet

Az irattár titkai...

itt találni. A rendeleteket, igazgatói utasításokat, a vállalat dolgozóinak személyes adatait és munkájuk közben előforduló eseményeket. Tóth Lajos az egyik polcra egy törzskönyvet emel le, és felém fordulva mondja:

— Ha belelapozok, mi mindent tudhatok meg erről az emberről. X. Y. egyén 1940 év tavaszán belépett a vállalatba, mint váltótőr. 1944 őszén kilépett és elment önkéntes honvéddá. Azaz SS-nek. Később, a felszabadulás után újból jelentkezett nálunk. A törzskönyve világos képet mutatott, hogy milyen a dolgozó. Nagyon értékes bizonyítékok ezek. Aztán itt vannak a vállalat peres ügyeinek okiratai. A balesetek áldozatai sokszor indokolatlanul követelnek kártérítést. 1900-ban egy négyéves kisfiút elütött a villamos és levágta az egyik lábát. Harminckét évi pereskedés után egyezséget kötött a vállalattal és 1500 pengő végkielégítést kapott. Most újabb 28 év után (most 64 éves és jó egészségnek örvend) beperelte vállalatunkat. Ha nem írjuk meg a papirokat, nem tudnánk bebizonyítani, kinek a hibájából történt a baleset és kapott-e érte fájdalomdíjat.

Az irattár az egész múltat és történelmet tükrözi. 1929—1933-as években, a nagy gazdasági válság hazánkba is elérkezett. Amerikából indult el és nagyon sok országot érintett. A bankok bukása következtében a gyárak is sorra becsukták kapuikat. A villamosvasút biztos állást jelentett. Az irattárban nagyon sok könyörgő levelet találhatunk „a méltóságos kormányzó aszszonyhoz” címezeve. Tudatják vele a munkanélküliek száza, hogy ha nem segít rajtuk, felfordulnak éhen, vagy öngyilkosok lesznek. Fény derül a letűnt világ uralkodó köreinek

kisded játékaira is. Láthatjuk az irattárban ajánlóleveleiket. Büntetéseket simítottak el, protekciót osztogattak. A minisztereknek nagy befolyása volt vállalatunk vezetőire. Aláírásait, ha látom dolgozóink törzskönyvében, rögtön tudom, hogy politikai jelentősége van.

— 1919-től részt vettem a munkásmozgalomban és állandóan újságot olvastam — feleli Tóth Lajos, majd a fiókjából egy újságot vesz elő.

— Nemrégén a budapesti színházak másorra tüzték a „Hivatalnok urak” című színművét. Földes Imre, a darab szerzője, a villamosvasút alkalmazottja volt. Mint a vezérigazgató titkára, a kényes fegyelmi ügyeket intézte. A csödbe jutott urak szennyes dolgaiba betekintést nyert — s ez adta a gondolatot, hogy megírja őket. Az irattárban még most is megtalálható a „hivatalnok urak” adósságainak feljegyzése, kiknek, mikor, mennyivel tartoztak.

— Nem gondoltam volna, hogy ilyen érdekes, tanulságos dolgokat fogok hallani — mondom halkán. Tóth Lajos mosolyog és elégedetten dobol újjával az asztalon. Meg se lepődöm, mikor ezt mondja:

— A főváros kincse ez az irattár. Mégis nem becsülik meg — mondja panaszosan. — Nagyon fontos a megőrzése, mondhatnám bátran, országos ügy. A villamosvasút régi vezetősége bünt követett el, mikor pincébe kényszerített bennünket. A nyirkos, páradús helyiségben a papír megbarnul, tönkremegy. Az állandó költözködés katasztrófát jelent. — Tóth Lajos egy kis szünetet tartva, aggodalmasan néz körül az irattárban. El lehet képzelni, milyen zűrzavar keletkezhet, mikor száz év (vagy még több is) összegyűjtött iratát megmozgatják a takarítónők. Nem ismerve értéküket, összekavarják, elhagynak belőle. Igaza van Tóth Lajosnak. A főváros kincsét meg kell becsülni az utókor számára.

— De most már egy kicsit beszéljünk magáról is.

Szerénykedik és csak ennyit mond széleszájjal:

— Vasárnap jöttem meg Szófiából — meséli örömmel. — Tanulmányoztam az ottani közlekedést. Minden villamoson utaztam — és újabb dokumentumokat vesz elő egy kis noteszből.

— Ezeket a villamosjegyeket hoztam onnan. El is teszem — mutat vagy húsz különböző színű kis papírkát.

Tóth Lajos 15 éve van az irattárban. Régi szak szervezeti tag. Kormánykitüntetésben is részesült. Főllesgesnek tartom megkérdezni a tanulságos és érdekes beszélgetés után, hogy szereti-e munkáját. Ezek a kis villamosjegyek mindent elárulnak.

Soós Edit